

Motion till riksdagen 2006/07:Sf7

av LiseLotte Olsson m.fl. (v)
med anledning av prop. 2006/07:49

Vissa regler om ränta i samband med återkrav

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att utreda förutsättningar för att debitera ränta i båda riktningarna avseende utbetalda socialförsäkringsförmåner.
2. Riksdagen beslutar att avslå proposition 2006/07:49 Vissa regler om ränta i samband med återkrav.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att utreda frågan om uppsåt vad avser individers underlåtenhet att återbetala felaktigt utbetalda socialförsäkringsförmåner.

Regeringens förslag

Regeringen föreslår i propositionen Vissa regler om ränta i samband med återkrav att Försäkringskassan skall ges möjlighet att debitera ränta vid återkrav av socialförsäkringsförmåner. Propositionens förslag innebär att personer som visats vara skyldiga att återbetala en socialförsäkringsförmån och som har kommit överens med Försäkringskassan om en avbetalningsplan eller fått anstånd med betalningen av beloppen skall debiteras ränta. Räntan motsvarar enligt förslaget statens utlåningsränta med ett tillägg av två procentenheter. Vidare föreslår regeringen i propositionen att personer som är återbetalningsskyldiga för en socialförsäkringsförmån och som inte återbetalat beloppet i rätt tid skall kunna debiteras dröjsmålsränta. Denna dröjsmålsränta föreslås motsvara den av Riksbanken fastställda referensräntan med ett tillägg av åtta procentenheter. Vidare föreslås att Försäkringskassan skall ges möjlighet att helt eller delvis efterge kravet på ränta.

Fel! Okänt namn på

Bakgrund

Under den förra mandatperioden tillsattes en arbetsgrupp för att se över frågor om återkrav av felaktigt utbetalda ersättningar, bidrag och lån. Uppdraget för denna interdepartementala arbetsgrupp var en del av det åtgärdsprogram som den dåvarande regeringen inledde angående s.k. skatte- och förmånsfusk. Den rapport som presenterades av arbetsgruppen i december 2005 har sedan fått ligga till grund för de förslag som den nu sittande regeringen presenterar. Vänsterpartiet var kritiskt redan då inriktningen på arbetsgruppens uppdrag stod klar, och vår kritik har inte minskat i omfattning sedan regeringens förslag börjat avlämnas till riksdagen.

Enligt propositionen motiveras förslaget om att införa regler om ränta vid återkrav av socialförsäkringsförmåner med att incitamenten för att återbetala felaktiga utbetalningar måste stärkas. Regeringen har tydligt markerat att man avser koncentrera sina insatser inom socialförsäkringsområdet på att bekämpa det s.k. överutnyttjandet av trygghetssystemen. Förslaget om ränta på återkrav har presenterats som ett led i detta arbete.

Vänsterpartiet menar att det viktiga tillsynsarbete som måste ske gällande socialförsäkringsadministrationen också måste omfatta frågan om statens ansvar och skyldigheter i förhållande till de försäkrade – inte enbart det omvända. Detta är enligt vår mening av avgörande vikt för att rättssäkerheten i socialförsäkringssystemet inte helt skall anses förlorad. Denna aspekt upptar emellertid mycket lite av regeringens aviserade insatser på området, och den saknas fullständigt i det nu liggande förslaget om vissa regler för ränta i samband med återkrav.

Vänsterpartiets ställningstagande

Vänsterpartiet avvisar regeringens förslag. Vi menar att de regler som föreslås införas riskerar att slå mot ekonomiskt utsatta personer med mycket små marginaler och som med regeringens förslag riskerar att få en ytterligare försvårad ekonomisk situation. Det kan t.ex. handla om personer som inte förmått betala sina räkningar till följd av oförutsebara händelser som t.ex. arbetslöshet eller långtidssjukskrivning.

Vänsterpartiet vill understryka att det inte finns någonting som stöder att socialförsäkringsförmåner som visat sig vara felaktigt utbetalda, inte skall återbetalas. Att detta sker är tvärtom mycket viktigt för att upprätthålla systemens legitimitet och hållbarhet. Det är viktigt att rätt ersättning betalas ut, både vad avser beslutad nivå och ärendeslag, och det kan därför anses motiverat att ränta i vissa avseenden debiteras för fordringar som gäller återkrav. Däremot anser vi att utformningen på regeringens förslag om vilka regler som skall gälla avseende ränta vid återkrav av utbetalda socialförsäkringsförmåner är alltför bristfällig för att kunna genomföras rättvist.

Framför allt finns det brister angående frågan om det ömsesidiga ansvaret för att utbetalningar av socialförsäkringsförmåner sker rätt och riktigt, något

Fel! Okänt namn på

som bl.a. Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) understryker i sitt remissvar. Detta är i högsta grad relevant i sammanhanget, inte minst mot bakgrund av de uppgifter som framkommit om att Försäkringskassan tjänar över 30 miljoner kronor årligen på att inte betala ut bostadsbidrag till personer som är berättigade till det.

Bakgrunden är att den beloppsgräns som föreligger för att Försäkringskassan skall betala ut bostadsbidrag retroaktivt höjts till 1 200 kronor. Före 2003 var gränsen 200 kronor. Dessa ändrade regler berör hundratusentals personer som tjänat mindre i lön än vad de uppgett för Försäkringskassan vid inkomst-årets början, och som därmed blir utan ett bostadsbidrag som de är berättigade till. Motiveringen till att höja beloppsgränsen för retroaktiv utbetalning var att få bort Försäkringskassans administrativa kostnader för små belopp. Det har emellertid visat sig att den s.k. besparing som Försäkringskassan kunnat inhämta genom icke utbetalda bostadsbidrag använts till att finansiera utbetalningar av ett annat ärendeslag, nämligen bilstöd.

Försäkringskassans egen genomgång visar att 109 000 personer gått miste om bostadsbidrag på grund av den höjda beloppsgränsen. Mot bakgrund av de vanliga påståendena om det omfattande fusket med bidrag och socialförsäkringar är det intressant att som jämförelse notera att endast 37 000 personer preliminärt hade uppgett en för låg inkomst och därmed blivit återbetalnings-skyldiga. Detta visar att det, i detta sammanhang, framför allt är personer med låga inkomster och som är berättigade till bostadsbidrag som berörs av felaktigheten i utbetalningarna.

Vänsterpartiet menar att samma krav bör ställas vad gäller statens ansvar för riktigheten i utbetalning av socialförsäkringsförmåner som de som ställs på individen. Vi anser därmed också att den enskilde bör kunna skyddas av motsvarande rätt till ränta vid underlåtenhet att utbetala en förmån som enligt regeringens förslag skall gälla för Försäkringskassan. Först när denna ömsesidighet går att åstadkomma anser vi det lämpligt att införa regler om ränta i samband med återkrav. Därför bör förutsättningarna för att debitera ränta i båda riktningarna avseende utbetalningar från socialförsäkringsförmåner utredas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det ovan nämnda bör riksdagen därför avslå propositionen Vissa regler om ränta i samband med återkrav. Detta bör riksdagen besluta.

Vidare anser Vänsterpartiet att en utredning av förutsättningarna för att införa regler om ränta i samband med återkrav samtidigt bör ta hänsyn till frågan om uppsåt vad avser individers underlåtenhet att återbetala felaktigt utbetalda socialförsäkringsförmåner. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 1 mars 2007

LiseLotte Olsson (v)

Torbjörn Björlund (v)

Kalle Larsson (v)

Josefin Brink (v)